

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Regale Sacerdotium Romano Pontifici Assertum

Sfondrati, Celestino

[Sankt Gallen], 1684

§. XX. Quam censuram mereatur prima Conventûs Parisiensis propositio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63125](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63125)

§. XX.

Quam censuram mereatur prima Conventus Parisiensis propositio.

Summaria.

1. *Censura S. Gregorii VII.*
2. *Bonifacii VIII.*
3. *S. Thoma & S. Antonini.*
4. *Nicolai Sanderi.*
5. *S. Bernardi.*
6. *Cesaris Cardinalis Baronii.*
7. *Cardinalis Peronii, & totius Cleri Gallicani.*
8. *B. Augustini Triumph.*
9. *Francisci Suarezii & Gregorii de Valentia.*
10. *Ex premissis conficitur Parisiensem propositionem ne ut probabilem quidem sustineri posse.*
11. *Respondetur ad objecta.*

Nostrum equidem non est aliorum opiniones in jus & forum vocare, illisque pœnas & exilium dicere, aut censuras notamque dictare: hoc enim ad supremum Ecclesiæ Magistrum pertinere cognoscimus: Nostrarum ergo partium erit, quæ de hac propositione alii censuerint, in medium proferre, & à prima Sede ultimum iudicium expectare.

I.

SANCTUS Gregorius VII. lib. 4. *Registri epist. 2.* sic loquitur: *Considerent, cur Zacharias Papa Regem Francorum deposuit, & omnes Francigenas à juramenti vinculo absoluit? sed fortè volunt, quòd quando Deus Ecclesiam suam beato Petro commisit, Reges excipit: cur non attendunt, vel potiùs erubescendo consententur, quia Deus, ubi B. Petro potestatem ligandi dedit, nul-*
lum

lum excepit, nihil ab eius potestate subtraxit, & qui hoc imprudenter negat, se à Christo omnino sequestrat, &c.

II. Bonifacius VIII. in Extravagante unam sanctam. de Major. & obed. postquam dixisset Beato Petro utrumque gladium commissum esse, temporalem videlicet & spiritualem; temporalem auctoritatem spirituali subjectam esse, eamque divino ore à Christo Domino per illa verba Petro ejusque Successoribus commissam: quodcunque ligaveris, &c. Subjungit: Quicunque huic potestati à Deo sic ordinata resistit, Dei ordinationi resistit: porro subesse Romano Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, dicimus, & definimus.

III. S. Thomas opusc. 20. de Regimine Princ. lib 3 c. 19. dicit sententiam, quam defendimus esse Manifestè veram: & cap. 10. ejusdem lib. Si plenitudo potestatis, inquit, S. Pontificis dicatur referri ad solam spiritualem potestatem, hoc esse non potest, quia corporale & temporale ex spirituali & perpetuo dependet, sicut corporis operatio ex virtute anime est. S. Antoninus 3. p. Summa Tit. 22 §. 17. c. 5. Qui dicunt Papam in toto orbe terrarum, Dominium habere super spiritualia tantum, non autem super temporalia, similes sunt consiliariis Regis Syriae, & adulatione pestifera seducunt Reges, &c. Et Christiani Principes bellantes contra Ecclesiam vel persequentes Papam, exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, &c.

IV. Nicolaus Sanderus in lib. de visibili Monarchia Ecclesia lib. 2. c. 4. Cum ostendisset toto hoc capite, in certis casibus Reges & Imperatores ab Ecclesia coëceteri, deponique posse; Non video, inquit, quin communem sensum in rebus DEI judicandis perdidit, si quis contendat spiritualem Ecclesia potestatem terrena Regum potestati non praeesse; nam si neutra praesit alteri, quomodo in una Ecclesia manent unite? aut quomodo uniuntur, si adhuc ita distincte manent, ut neutra possit alteri imperare? aut quis unquam in uno corpore animalis duo prorsus distincta membra, in eodem loco & honore disposita vidit?

V. S. Bernardus lib. 1. de considerat. c. 6. Mihi tamen non videtur bonus estimator rerum, qui indignum putat Apostolis, vel Apostolicis viris judicare de talibus, quibus datum est de majoribus, &c.

Deniq; ubi necessitas postulat, audi quid censeat, non ego, sed Apostolus: si enim in vobis judicabitur hic mundus, indigni estis, qui de minimis judicetis?

VI. Cæsar Cardinalis Baronius tomo 9. Annal. quem Henrico magno

magno Gallia & Navarra Regi dedicavit, vir summâ doctrinâ, pietate, moderatione ad annum 800. n. 14. loquens de translatione Imperii in Carolum magnum à Leone III. facta. *Quod autem*, inquit, *ex convenientia, utilitate exigente, & necessitate poscente, factum diximus, id ipsum ex insita Romano Pontifici concessa divinitus auctoritate fuisse impletum pariter affirmamus. Neget si quis ista, planè impius & infidelis, ac rerum Ecclesiasticarum planè rudis esse convincitur.*

VII. Cardinalis Peronius apud Gramondum lib. 1. anno 1615. ore totius Cleri Gallicani, ut idem testatur Gramondus, propositionem, quam impugnamus, dicit esse novam, *Luthero & Calvino favoribus natam, cui veterum subscripsit nemo, recentiorum pauci, errorem esse, qui Henrico Anglia Regi via in hæresin fuerit &c.*

VIII. B. Augustinus Triumphus Anconitanus in proœmio libri de potestate Ecclesiast. *Error est*, inquit, *pertinaci mente credere, Romanum Pontificem universalis Ecclesie Pastorem, supra spiritualia & temporalia universalem non habere primatum.*

IX. Franciscus Suarez de legibus l. 3. c. 6. n. 3. *Nihilominus sententia est, summum Pontificem non habere directam potestatem temporalem in universum Orbem: ut etiam hac sententia verè & catholicè intelligatur, advertendum est, aliud esse, omnem potestatem, etiam supremam in illo ordine (temporali) esse subiectam potestati S. Pontif. aliud verò, quod summus Pontif. habeat directam potestatem temporalem distinctam a spirituali, per quam per se directè possit civiliter gubernare totam Ecclesiam: nam illud primum verum & certum est, non tamen propter temporalem potestatem Petri, sed propter spiritualem, & cui temporalis in ordine ad finem illius subjicitur. Idem Suar. d. fide d. 20. sect. 3. n. 21. Dico potestatem puniendi hæreticos etiam temporalibus pœnis, jure divino esse in Pastoribus Ecclesie, præsertim Romano P. & contraria sententia est erronea, & defensores ejus ad minimum esse suspectos de hæresi. Et ne fortè aliquis putet, Suarezium loqui de potestate in hæreticos, exceptis tamen Regibus & Principibus, n. 26. hos ipsos expressè comprehendit, & subdit: *Est ergo hac potestas in Ecclesiam omnino universalis quoad omnes personas, & ab ipso Christo immediatè tributa. Gregorius de Valentia Tom. 3. d. 1. q. 12. p. 2. concl. 2. De hac nostra sententia dubium est nullum apud verè Orthodoxos.**

X. Nos à Censuris calamum abstinemus, quorum est veritate contentos judicium expectare, non prævenire. Tantùm ergo illud dicimus, propositionem contrariam, Theologicè loquendo, hoc est,

hoc est, veritate, ratione, sacris litteris, SS. Canonibus conciliisq; spectatis, ne quidem ut probabilem sustineri posse. De politica enim probabilitate, quam Clerus Gallicanus apud Gramondum passus est huic sententiæ prætexi, non est, ut curemus; cum neque nobis Politicos agere, nec Episcopis, qui Parisiensi Conventui præfederunt, animus fuerit: conscientiæ nim, & veritati, non aulæ & favoribus scribimus.

Ergo nullam illi propositioni probabilitatem adesse, ex jam dictis aperte constat: si enim verum est, quod scribit B. Gregorius VII. à Christo sequestrari, qui Pontifici hanc potestatem negant; ergo nulla est probabilitas huic sententiæ, alioquin à Christo æquè non sequestraret, ac aliæ opiniones probabiles. Innoc. III. in c. novit. de judiciis dicit hanc nostram sententiam esse *indubitatum & certam*: ergo huic opposita definit esse probabilis, alioquin hujus probabilitas alteri certitudinem adimeret: quod enim certo opponitur, non est probabile.

S. Thomas opusc. 20. de Regim. Princip. dicit: sententiam, quæ hanc summam & indirectam potestatem Pontifici asserit, esse *manifestè veram*: oportet ergo eam quo negat, non esse probabilem: quemadmodum v. g. Si hæc propositio: *Nix est alba*: est manifestè vera, ejus contradictoria: *Nix non est alba*: non est probabilis. Idem S. Doctor loco cit. scribit, fieri non posse, ut auctoritas, & Potestas Pontificia *ad sola spiritualia referatur, & non ad temporalia*: Si ergo ex mente D. Thomæ hæc propositio: *Potestas Pontificia ad sola spiritualia, non verè ad temporalia refertur*, esse vera non potest; ergo nec est probabilis: quod enim est probabile, id verum esse potest: quemadmodum hæc propositio: *Imperator Romanus Turcas debellavit*; quia est probabilis, ideò vera esse potest: hæc verò: *Titius digito cælum tanget*: esse vera non potest, & ideò nec est probabilis.

Omittimus alia ex allegatis D D. quia per se clara.

Et omnino si naturam, & effectus probabilitatis examines, apparebit continuo opinionem, quam impugnamus, frustra niti, ut probabilis evadat, & hoc saltem colore oculis eorum placeat, qui probabilium opinionum amicos se profitentur.

Opinio enim probabilis est, quæ in nullam apertam, & manifestam legem impingit: cum enim omnis lex sit regula & mensura

honestæ actionis, quicquid legi repugnat, est apertè & manifestè malum, ac illicitum, & consequenter nullam habet honesti rationem aut probabilitatem: quemadmodum enim, quia linea aut regula est recti mensura, & idè quod à linea secedit, rectum non est, sed necessariò curvum; ita quicquid à certa & manifesta lege declinat, necessariò est malum, & nullam probabilitatis speciem obtinet: Propositio autem, quam impugnamus, repugnat sacris litteris juxta legitimam explicationem SS. Patrum, ut ostendimus; sacrilique Canonibus & Conciliis, & praxi etiam sanctissimorum hominum, quæ omnes sunt regulæ veritatis & honestatis. Et præsertim urgent textus Conciliorum universalium, Lateranensis, Constantiensis, Viennensis, & Lugdunensis, in quibus, & nominatim in Lugdunensi, ut habetur *c. 2. de sentent. & de re judic. in 6.* rematurè, & conciliariter discussâ, auctoritate Apostolicâ, sententia depositionis in Imperatorem pronunciata est, solutique omni juramento subditi: & quamvis non verbis, & in actu signato hanc sententiam Concilia definiverint, id tamen ipso facto & in actu exercito deciderunt, quando adhibitâ omni consultatione, solemnitate, & auctoritate, quæ definitionibus adhiberi solent, allatisque etiam auctoritatibus sacræ scripturæ sententiam in Reges dixerunt; sunt enim paria, facto, vel verbo aliquid definire, *L. non tantum, ff. rem ratam haberi. L. de quibus causis. ff. de legib.* immo plus est facto, quàm verbis consensum exprimere, *per Legem. si tamen 48. ff. de Edilit. Ed. §. 3.* & argum. *c. 1. de appellat.*

XI. *Nec obstat 1.* Si quis dicat: & Concilium & Papam in iis, quæ sunt facti errare posse: in textibus verò Canonicis supra allegatis, quæstionem tantum facti agitatam esse, an videl. Principes, de quibus illic agebatur, ea fecissent, ob quæ imperio abdicari possent.

2. Sententias in Conciliis contra Imperatores dictas, & jus & factum complexas esse: factum quidem, quia Regibus imperium abrogabant ob delicta ab iis commissa: jus verò, quia sententia in Principes dicta, iisque auctoritate exutis, subditisque juramento liberatis, hoc ipso Concilia, implicite quidem, sed tamen necessariò supponebant, auctoritatem & potestatem id faciendi penès Ecclesiam esse: sicut, v. g. qui dicit: *Petrus currit: hoc ipso &* necess-

necessariò, sed implicite dicit: *Petrum currere posse*: definità enim unà propositione, definità etiam censentur, quæ cum illa necessariò connexæ sunt: quid enim magis à vera, rectaque ratione alienum dici posset, quàm Ecclesiam, cùm definivit Spiritum S. à Filio procedere, non etiam definivisse Spiritum S. posse à Filio procedere: vel quod idem est; in Filio potentiam spirativam esse, per quam possit Spiritus S. ab eo procedere? Ergo hoc ipso quod Innoc. IV. in Concilio Lugdunensi declaravit, Henricum Imperatorem auctoritate Apostolicâ imperio privatum, ejusque subditos omni juramento solutos esse, declaravit etiam, esse penès Apostolicam sedem auctoritatem, potestatemque eum imperio privandi, ejusq; subditos juramento absolvendi, quo prius tenebantur; quæ Declaratio ad jus, non ad factum pertinet; Immo in Concilio Lateranensi 4. sub Innoc. III. *c. de heret. & Concilio Constant. expressè dicitur: Principes si hæresis convincantur, regno & sacris interdici posse*, quæ definitio, ut patet, est meri juris, & abstrahit à facto exercito, in quo tantùm error contingit. Deinde advertunt Theologi, Concilia & Pontifices etiam in facto errare non posse, quando factum est evidens conciliariter, omnique adhibitâ diligentia examinatum, testimonio publico nixum, & cujus error Ecclesiam in perniciem adduceret; tunc enim locum habet illa Christi promissio Joann. 16. *Cùm venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem: & ita communiter tenent, docentque Theologi, Pontificem & Ecclesiam in Canonizatione Sanctorum, in proponenda hac vel illa scriptura Canonica, & in hac vel illa traditione Apostolica explicanda, errare non posse, quæ omnia, ut patet, dependent ex facto & testimonio hominum ex se fallibili, nisi Providentia divina Ecclesiæ suæ caveat.*

Non obstat 2. Summos Pontifices & Concilia, cùm Principibus Regnum abrogârunt, secutos fuisse sententiam probabilem, quæ habet, eos hoc posse; non ergo sequitur, hanc sententiam esse certam, sed tantùm probabilem, & fuisse à Conciliis ut talem suppositam.

3. Nihil posse tam Augusto Reipubl. Christianæ Senatu, & cui ipse Spiritus Sanctus præsidet, indignius dici, quàm voluisse illum in re tanti momenti, in qua non de Imperiis tantùm &

coronis, sed de tot bellis, schismatibus, animarum Ecclesiæque periculis agebatur, (quæ omnia ex illis in Reges sententiis & abdicationibus, plerumque nascebantur:) ad miserum illum opinandi præsidium confugere, quo in scholis nihil incertius, tantasque in Ecclesiam, mores legesque omnes corruptelas induxit, ut sæpe interdicta, execrationesque Rom. Pontificis provocaverit, nullamque ferè humanam, divinamque legem reliquerit, non aliquo abusu sædè corruptam; & utinam fallat augurium? huic opinandi licentiæ nisi remedio aliquo Ecclesia occurrat, vix credimus alio malo elapsis retrò sæculis gravius afflictam esse, cujuscumque tot indicia & prognostica experimur, omni in commerciis, fœderibus, juramentis, judiciis, præceptisque sublatâ sinceritate, idque opinionum probabilium præsidio, quibus tot æquivocationum, restrictionum, tergiversationum ludibria debemus; in hoc unum laborante ingenio, ut via voluptatibus pateat, & virtutes legesque honesto exilio proscribantur. Absit ergo, ut dicamus, Ecclesiam totam, & Concilia universalia in re tanta, summique momenti, suæ auctoritatis incertam, Regibus & Imperiis litem movisse: nec enim Regna & coronæ opinionibus dari possunt, adimique, sed certo jure, certâ queratione: quis enim coronæ, sceptrique securus, & sine metu viveret, si opinionum ventis paterent, nunquam Papæ, aliisve Principibus probabili, eorumque judicio magis etiam probabili ratione defuturâ, quâ Regnum alterius invadant? & ideo docet Valq. *in 1-2. tomo 1. d. 64.* nullum Principem, etiam supremum, in Controversia tantum probabili, aut etiam probabiliori posse sententiam ferre, eamque armis, & bello prosequi, nisi jus evidens habeat, & contrarium dicit nihil probabilitatis habere, nec in parvam Reipublicæ Christianæ perniciem & detrimentum cedere: quod maximè verum est, cum alteri Princeps, cui bellum inferitur, & de quo spoliando agitur, in certa securaque possessione Regni sui est: negatque ex eodem capite posse justum bellum utrinque dari, nisi per accidens & causâ ignorantia in vincibilis; & idem, in casu, quo alter possidet, docet & supponit Laym. *de Conscientia §. 3. n. 25.* tamquam certum, & ratio est, quia legitima possessio operatur præsumptionem juris & de jure pro Possidente. *Instit. de interd. §. retinenda 4.*

contra

contra quam Præsumptionem ex communi omnium Doctorum non admittitur ulla probatio, nisi tantum ex evidentibus: & cum jus possessionis pro possidente sit certum, jus verò ex magis probabilibus sit adhuc incertum: (cum omnis probabilitas sit opinativa & involvens formidinem, & consequenter dubium:) & naturali & humano juri consonum est: jus certum incerto prævalere, maximè in materia Justitiæ *L. Divu. ff. in integr. Restit. c. transmissæ 3. qui filii sint legitimi. V. Molin. Tomo 1. tr. 1. d. 163. Vasq. l. 2. d. 66. c. 7. Sanch. l. 1. moral. c. 10. n. 9. Laym. l. 1. c. 5. n. 42.*

Eodem pacto legibus statutum est, neminem ex solis probabilibus damnari posse, sed plenè & manifestè convictum, idque præsertim in causis gravibus & valdè arduis, in quibus probabilia non sufficiunt, sed requiruntur apertissima, indubitata, & luce meridianâ clariora argumenta, ut dicitur *L. ult. C. de probat.* Quæ omnia eò tendunt, ut ostendamus, non potuisse Pontifices, & Concilia universalia ad Reges Imperio exturbandos, solvendoque juramento & obedientia subditos procedere, nisi potestatis suæ certos, non tantum probabili aliqua opinione ductos; ex quocunque enim capite jus deponendi Reges evadat dubium, & incertum, ex eodem sententia in Reges lata injusta fuerit, (quod nefas est de Conciliis illis universalibus vel cogitare:) maximè si defectus ex parte potentia & auctoritatis contingat, qui reddit sententiam omnino nullam usurpatamque; quamvis enim probabilis Doctorum opinio tribuat jurisdictionem, teste *Less. l. 2. de 7. & 7. c. 29. n. 68.* id fallit cum agitur de gravissimo alterius præjudicio, ut idem *l. 2. c. c. 31. n. 10. & c. 41. n. 76. circa f.* Sanchez multique alii apud ipsum *in Decalog. l. 6. c. 3. n. 23. & 24.* docent. Jus imperandi & debitum obsequendi correlativa sunt: si ergo in Ecclesia jus imperandi, & auctoritas exauctorandi probilis tantum est; æque debitum obsequendi, parendique probabile & incertum erit: ut ergo poterant Pontifices & Concilia probabiliter Regibus imperare, ut Regno excederent; poterant Principes subditi imperata non facere, irritò, vanòque Ecclesiæ impetu, perinde ac si aliquem carceri includas, dato apertoque à tergo ostio, ut evadat: quis credat Deum Ecclesiæ suæ non melius providisse? aut illam potuisse excommunicationibus, censurisque, quæ peccatum mortale sup-

le supponunt, & aliis pœnis Reges ac subditos ad id compellere, quod illi probabiliter, hoc est, sine culpa poterant non agere? aut quis, nisi fortè apud barbaras nationes, audivit, puniri aliquem, & tam graviter sine culpa posse; aut culpam esse, si eodem jure, quo alter, utâris, quale est probabiliter imperanti, probabiliter obistere; incerto jure agentem, incerto jure frustrari? Quod si hæc in Reges potestas toties, & tam sanctè in sacris canonibus repetita, exemplis exercita, SS. PP. & Doctorum testimoniis asserta, adhuc probabilis tantùm nec certa est, quærimus quid ergo in sacris Canonibus, certum sit, & cui tergiversari non liceat? erit ergo probabile tot sanctos Doctores, quibus doctrina vix pares in Ecclesia reperias, aut ignorantia falsum, aut adulatione dixisse, hoc est, aut minùs, quæ scriberent, intellexisse, aut minori fide consignasse, quàm hâc tempestate pauci multùm infra illorum sanctitatem, doctrinamque positi.

Denique si non probabile tantùm, sed certum est, artem medicam, cui sanitas pro fine est, ad omnia sanitati accommoda; artem nauticam, cui navigatio proposita, ad omnia, quæ ad feliciter navigandum sunt necessaria; opificis industriam & artem, ad omnia, quæ operi suo deserviunt, extendi; eodem modo dicendum erit, potestatem Ecclesiasticam, & spirituales ad omnia illa profertur, quæ Ecclesiæ æternæque salutis, aut obsunt, aut profunt, & consequenter ad omnia etiam Imperia, Regna & bona temporalia, quando & quo casu in hunc finem diriguntur. Si verò sententia, quæ hanc S. Pontifici indirectam asserit potestatem, videatur Principibus probabilis tantùm, non certa, adhuc nihilominus tenentur illi subjacere, quia juxta omnium sanctorum Patrum & Theologorum sententiam, in dubio an res præcepta sit licita, & superior limites suæ potestatis excedat, tenemur obedire, quamdiu non apparet evidenter esse præceptum de re mala, & extra limites potestatis: Sanchez in Decalogum quàm plurimos citans l. 6. c. 3. n. 3. & 4. Silvester in summa dicens regulam esse D. Thoma. Et habentur quàm plurimi Textus SS. Patrum c. in memoriam d. 19. c. quid culpatur 23. q. 1. c. contra morem d. 100. Cujus ratio est, quia jussus Superioris temper jussus præsumitur. c. 24. de Reg. I. in 6. L. Servo 65. §. cum Prator 2. ff. ad Sc. Treb. §. l. 7. sicut is. ff. ne quid in loco publico. Et eleganter S. Gregorius

gorius M. homil. 26. in Evangel. Sub magno moderamine pastores Ecclesia vel solvere studeant, vel ligare. Sed utrum justè, an injustè obliget pastor, pastoris tamen sententia gregi timenda est; ne is qui subest, & cum injustè forsitan ligatur, ipsam obligationis suae sententiam ex alia culpa mereatur. Pastor ergo vel absolvere indiscretè timeat, vel ligare. Is autem, qui sub manu Pastoris est, ligari timeat vel injustè, nec Pastoris sui iudicium temere reprehendat, ne etsi injustè ligatus est, ex ipsa tumida reprehensionis superbia, culpa, qua non erat, fiat.

Si ergo Pontifex aut Concilium Generale, quorum iudicio Principes iubeant, servatis servandis Principes per sententia abdicent, & subditos juramento solvant, declarentque juramentum hîc & nunc cessare: nec ad culpam obstringere, immo culpam fore illud observari: Cùm in his omnibus vertatur causa spiritualis & Ecclesiastica, quòsque videlicet potestas Pontificia & sacra se extendat: an etiam ad media fini spirituali deservientia, res nimirum, & bona temporalia? agaturque de peccato & obligatione juramenti; tenebuntur utique Principes, quamquam ipsi dubitant de hac potestate, superiori Ecclesiastico, intra suam sphaeram agenti obtemperare: nam si egrediatur, certum est, non teneri per elegantem discursum S. Th. 2.2. q. 104. a. 5.

Si an jus Regalæ, custodiæque Ecclesiarum ad Reges pertineat, sæcularis est fori cognoscere, ac sententiam proferre, & regio senatui unicè reservatur, & Episcopi Prælatique, qui hoc negant, veluti perduelles, ac Regni turbatores à Parlamento pœnas luunt, neque hoc fines temporalis potestatis excedere in Galliis creditur; quantò minus, si potestas Ecclesiastica in plenis liberisque conciliis, de suis terminis statuatur, & quod ipsi in Episcopos, illa in Reges, cùm merentur, pronunciet?

Lessius quidem & Sanchez, alique proximè citati scribunt, non teneri subditum Superiori suo imperanti obedire, cùm id sine magno corporis, honoris aut fortunarum damno haud potest: Verùm hæc doctrina nihil obstat sententiæ nostræ, cùm hæc omnia incommoda & damna à Principibus caveri possint, si videlicet Ecclesiam audiant, ad officium redeant, & causas oblitterent, emendantque: tunc enim purgatâ contumaciâ, Ecclesia pœnas, quæ medicinales sunt, velut extincto morbo, revocabit, & ipsi Regnis restituentur: nec aliter Pontifices possunt, cessante causâ necessitatibus bo-

tis bonique publici; ob quæ solum in Reges armare licet. *l'c. 11. de Constitut.* & habemus in Henrico M. Galliarum Rege præclarum exemplum, qui ob relapsum in hæresin, societate fidelium & Regno prohibitus, ubi de Religione cavuit, eamque amplexus est, continuo censuris pœnisque caruit, Regnum sine lite accepit, ingentibusque bellis turbisque finem imposuit, & Regibus exemplo fuit non esse culpam Ecclesiæ, si hac potestate suâ fungente Respublica turbetur. Ergo ut omnia simul dicamus, aut oportet dicere, non unius tantum, sed tot Pontificum Conciliorumque sententias in Reges, iniquas injustasque fuisse, quod nemo nisi imprudentissimus dicat, Galli præsertim, qui Concilia tam effusè commendant; aut si justæ fuerunt, oportuit illis obtemperare Reges, cum jus imperandi & obsequendi, tam sint correlativa, quàm jus exigendi: & debitum solvendi; implicetque jus exigendi, absque debito solvendi, & docuit expressissimè D. Th. 2. 2. q. 69. a. 1. ab omnibus Theologis admissus, tunc saltem, cum ex una parte plurimum interest iudicis imperium & sententiam observari, ex altera nullum observanti damnum, nisi voluntarium impendet; Nec ullus magis, quàm Episcoporum Regumque interest hanc sententiam teneri; cum enim Principum Leges, præcepta, impositiones tributorum, &c. rarò evidentè, & luce clariùs sint iusta, quis subditorum illis ligabitur, si non tenentur in dubio Superioribus obtemperare? nemini quippe dubitandi, & hoc ipso repugnandi ratio & prætextus deerunt.

Nec obstat 3. Propositionem contrariam saltem ab auctoritate eorum, qui illam tenent, probabilitatem mereri.

R. Mensuram & regulam honesti, & veri esse legem, non nomina Doctorum, quorum opiniones si ab hac regula flectant, tam nequeunt esse veræ, honestæque, quàm paries, aliudve corpus nequit esse rectum, si à linea & amissi excedat. Auctoritas docentium ex eo capite pretium aliquod & pondus habet, quia non præsumuntur aliud, quàm leges dicere: Si ergo hæc præsumptio cessat, & evidentè appareat, Doctores cum legibus pugnare, præsumptio veritati cedit, & auctoritas illa præsumptione nixa penitus evanescit, habetque locum illud D. Pauli *ad Galat. 1. v. 8. Sed licet nos aut Angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam*

quod

quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Et illud D. Augustini d. 9. c. 4. Negare non possum nec debeo, sicut in ipsis majoribus, ita multa esse in tam multis opusculis meis, quae possint justo iudicio, & nulla temeritate damnari. Similia habentur c. 5. & c. 8. eadem d. & L. unica C. de interlocut. Si enim sola auctoritas nomenque Doctorum probabilitatem opinionibus donet, quos tu errores, aut futuros aut praeteritos invenias, qui non probabiles dici debeant, cum Magistris & Sectatoribus non caruerint doctrinam & auctoritate claris? ergo ut nummis, non numerus aut inscriptio, sed pondus & metallum pretium addunt; ita sententiis non numerus aut nomen Doctorum, sed rationes, & Canones, & cum Patrum doctrinis harmonia, probabilitatem, & auctoritatem afferunt, dicente scriptura Prov. 22. 28. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui. Et Ecclesiasticus 10. 8. Qui dissipat sepem, mordebit eum coluber.

FINIS LIBRI PRIMI.

